

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse ühenduse tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programm PROGRESS”

KOM(2004) 488 (lõplik)

(2005/C 255/13)

Nõukogu otsustas 9. septembril 2004. aastal vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega ülalmainitud teemal.

Arvamuse ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 15. märtsil 2005. Raportöör oli **hr GREIF**.

416. täiskogu istungil 6.–7. aprillil 2005 (6. aprilli istungil) võttis Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vastu järgmise arvamuse 127 poolt- ja 2 vastuhäälega, erapooletuks jäi 17.

1. Ühenduse programmi PROGRESS taust ja põhipunktid

1.1 Komisjon toonitab oma teatise⁽¹⁾ Euroopa Liidu finantsperspektiivi 2007–2013 kohta sotsiaalpoliitika kava otsustavat tähtsust Lissaboni strateegia elluviimisel. Seoses sellega võttis komisjon 2004. aasta juulis vastu ettepanekute paketi, mis on suunatud Euroopa Liidu tööhõive ja sotsiaalvaldkonna kulude lihtsustamisele ja ratsionaliseerimisele, eriti seoses rahastamissätetega.

1.2 Kavandatava ratsionaliseerimine peab komisjoni arvamuse kohaselt suurendama vahendite välismõju, selgust ja järjepidevust ning olema seega kasulik eelkõige lõppkasutajale. Selleks tuleb lihtsustada vahendeid eriti õiguslikus ja haldustehnilises mõttes, pinguldada eelarvestruktuure ja vältida kattumisi.

— Nii peab uus Euroopa Sotsiaalfond (ESF) (2007–2013) olema tänu vähenenud bürokraatiale, lihtsamatele eeskirjadele ja tugevamale detsentraliseerimisele hõlpsamini hallatav ja paremini ettevalmistatud rahastamise sidumiseks tööhõive edendamise ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamise strateegiatega Euroopa tööhõivestrateegia raames.⁽²⁾

— Lisaks sellele on komisjoni eesmärk siduda ressurside parema jaotamise huvides olemasolevad programmid ühtseks, ühtlustatud kohaldamissätetega programmideks. See tuleb saavutada näiteks otseselt komisjoni hallatavate tööhõive- ja sotsiaalvaldkonna eelarveridade vähendamisega 28-lt 2-le.

⁽¹⁾ Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile “Ehitades meie ühist tulevikku. Laienenud Euroopa Liidu poliitikaväljakutsed ja eelarvevahendid 2007–2013” (KOM(2004) 101 (lõplik)).

⁽²⁾ Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 9. märtsi 2005. aasta täiskogu istungil vastuvõetud arvamus Euroopa Sotsiaalfondi ja selle juurde kuuluvate programmide kohta.

1.3 Üks kõnealustest uutest vahenditest on teatise KOM(2004) 488 (lõplik) soovitatud ühenduse programm PROGRESS⁽³⁾ (“tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programm”), mis peab koondama komisjoni tööhõive- ja sotsiaalpoliitikaga kaasnevate arvukate meetmete rahastamist. Programmist PROGRESS jäetakse välja ainult sotsiaalse dialoogi ja töötajate vaba liikumise valdkondade⁽⁴⁾ rahastamine ning töötingimustega tegelevad ühenduse organid⁽⁵⁾ ja asutatav Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut⁽⁶⁾. Programmi PROGRESS puhul on seega tegemist ühenduse järgmiste konkreetsete tegevusprogrammide koondamisega: “Võitlus diskrimineerimise vastu”, “Sooline võrdõiguslikkus”, “Koostöö sotsiaalse tõrjutuse tõkestamiseks” ja “Tööhõive valdkonda stimuleerivad meetmed”, samuti hulk töötingimusi puudutavaid eelarveridu.

1.4 Programmi raames, mis on ette nähtud ajavahemikuks 2007–2013, mille rahaline maht on ca 629 miljonit eurot ning mis peab täiendama ESFi raames võetud meetmeid, tuleb toetada — erinevate raskuspunktidega programmi eri osades — peamiselt kolme liiki meetmeid:

— analüütiline tegevus, nagu andmete kogumine ja töötlemine, uurimused, analüüsid, mõju hindamine ning statistiliste meetodite ja hinnangute väljatöötamine, mis parandavad probleemide mõistmist ja lahenduste tõhusat elluviimist konkreetsetes arendusvaldkondades ning suurendavad nende sidet Euroopa Liidu teiste poliitikavaldkondade ja strateegiatega;

⁽³⁾ PROGRESS = Programme for Employment and Social Solidarity.

⁽⁴⁾ Ettepanekud sotsiaalse dialoogi, töötajate vaba liikumise (eriti EURESi võrgustiku) ning sotsiaalvaldkonna uurimuste ja tehniliste aruannete rahaliseks toetamiseks 480 mln euroga esitatakse edaspidi eraldi teatistes).

⁽⁵⁾ Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fond (Dublin) ja Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur (Bilbao).

⁽⁶⁾ Asutatava Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi (European Gender Institute – EGI) eesmärk peab olema varustada Euroopa Liitu ja liikmesriike võrreldava teabe ja andmetega soolise võrdõiguslikkuse küsimustes ja olla nende edendamisel arengu, analüüsi ja teabe edastamise katalüsaatoriks. Vastava teatise kavatseb komisjon esitada 2005. aasta algul.

- vastastikune õppimine, teabevahetus, teadlikkuse tõstmine, parimate tavade leidmine ja levitamine, jälgimise ning hindamise meetmed, nt hindamine sõltumatute ekspertide poolt, kes aitavad muuhulgas registreerida hetkeolukorda üksikutes riikides ning seega ka paremini rakendada Euroopa Liidu õigusakte;
- peamiste osaliste toetamine parima tava vahetamise, teabe leviku, ennetavate ja teadlikkuse tõstmise meetmete ning aruteluprotsesside soodustamiseks, näiteks riikide ametnike töörühmade organiseerimiseks, võrgustikuna töötamise edasiarendamiseks Euroopa Liidu tasandil või ekspertvõrkude rahastamiseks konkreetses tegevusvaldkonnades.

1.5 Programm jagatakse viieks osaks:

- **töehõive:** Euroopa töehõivestrateegia toetamine eelkõige töehõivesuuniste ja -soovituste hindamisel ja jälgimisel, Euroopa töehõivestrateegia ning teiste poliitikavaldkondade vastastikuse mõju uurimine, piirkondlike ja kohalike osalejate teadlikkuse tõstmine töehõivepoliitika väljakutsete suhtes;
- **sotsiaalne kaitse ja sotsiaalne integratsioon:** avatud kooskõlastusmeetodi toetamine kõnealuses valdkonnas, nagu ka vaesuse kõigi aspektide käsitlemise süvendamine ning kõnealuse eesmärgi ja teiste poliitikavaldkondade vahelise seose analüüs;
- **töötingimused:** töökeskkonna ja töötingimuste parandamisele suunatud tegevuste toetamine, k.a tööohutus ja tervisekaitse;
- **mittediskrimineerimine ja mitmekesisus:** Euroopa Liidu asutamislepingu artiklis 13 sätestatud diskrimineerimise keelu efektiivse rakendamise ja tõhusa kohaldamise toetamine ning diskrimineerimise keelu lülitamine kõigisse ELi strateegiatesse;

- **sooline võrdõiguslikkus:** soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte efektiivne rakendamine ja soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine ELi strateegiatesse.

1.6 Programm on avatud riiklikele ja eraettevõtetele ning osalejatele. See on suunatud eelkõige liikmesriikidele, kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, riiklikele tööturuasutustele ja riiklikele statistikaametitele. Lisaks on vastavalt Euroopa Liidu õigusaktidele ette nähtud osalemisõigus kutseorganisatsioonidele, ülikoolidele, uurimisasutustele ja tööturu osapooltele ning valitsusvälistele organisatsioonidele.

Euroopa Liidu rahalisi vahendeid eraldatakse kas pakumismenetluse käigus saadud teenuslepingu kujul või toetusena pärast projektikonkursi kutset (maksimaalselt 80 % ulatuses kuludest).

Programmi PROGRESS juhib üks programmikomitee senise nelja asemel (vastavalt neljale konkreetsele tegevusprogrammile).

1.7 Seitse aastat kestva programmi ettenähtud rahaline maht on 628,8 mln eurot. Programmi üksikute osade jaoks on vahendite kogumahust ette nähtud järgmised osad:

- töehõive: 21 %
- sotsiaalne kaitse ja sotsiaalne integratsioon: 28 %
- töötingimused: 8 %⁽⁷⁾
- mittediskrimineerimine ja mitmekesisus: 23 %
- sooline võrdõiguslikkus: 8 %⁽⁸⁾

Eelarves on eelkõige programmi PROGRESS juhtiva programmikomitee halduskuludeks ette nähtud ülempiir 2 % vahendite kogumahust. Kümme protsenti vahendite kogumahust (st 62,9 mln eurot ehk ca 9,2 mln eurot aastas) ei ole eraldatud üksikutele osadele. Kõnealune summa on eraldatud iga-aastase "reservina" tulevikus esile kerkivate arengusuundade tarvis, seda jaotab programmi osadele programmikomitee.

Programmi PROGRESS üldiste eesmärkide ülevaade

Liikmesriikides valitsevast olukorrast süvendatud teadmiste saamine ja nende parem mõistmine meetmete analüüsi, hindamise ja jälgimise abil	Statistiliste vahendite, meetodite ja näitajate arendamise edendamine	ELi õigusaktide ja strateegiliste eesmärkide elluviimise toetamine ja jälgimine liikmesriikides ning nende mõju hindamine	Võrgustikuna töötamise ja vastastikuse õppimise toetamine ning parimate tavade levitamine ELi tasandil	Huvigruppide ja üldsuse teadlikkuse tõstmine programmiga PROGRESS järgitavate strateegiatega raames	Olulisemate ELi võrgustike võime parandamine edendada ja toetada ühenduse strateegiaid
---	---	---	--	---	--

⁽⁷⁾ Lisaks sellele on töötingimuste valdkonnas aastateks 2007–2013 ette nähtud 266,4 mln eurot Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondi (Dublin) ja Euroopa Töötervishoiu- ja Tööohutusagentuuri (Bilbao) jaoks.

⁽⁸⁾ Lisaks sellele teatas komisjon otsuse eelnõu programmi PROGRESS kohta seletuskirjas, et teeb lähemal ajal ettepaneku Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi (European Gender Institute – EGI) asutamiseks, nähes selleks aastateks 2007–2013 ette 52,7 mln euro suuruse eelarve. Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi asutamine on eelarve seisukohast neutraalne, kuivõrd kõnealune summa on juba programmist PROGRESS maha arvatud.

2. Üldised ja erimärkused kõnealuse ettepaneku kohta

2.1 Kui Euroopa Liidu sihiks on tõepoolest, et teadmistepõhise majanduse konkurentsivõime kasvu ja jätkusuutliku tööhõivet mõjutava majandusarenguga kaasneks töö kvaliteedi parandamine ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine, nagu on ette nähtud Lissaboni strateegias, siis omandab otsustava tähtsuse vastavate rahaliste vahendite tagamine kõigis PROGRESSiga seonduvates poliitikavaldkondades. Seetõttu kiidab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee komisjoni kõnealuse ettepaneku programmi PROGRESS 2007–2013 kohta selgesõnaliselt heaks ja pöörab kõnealusele algatusele suurt tähelepanu eelkõige Lissaboni vahehindangu päevakohaste panuste taustal, kuna nimetatud raamprogrammi puhul on tegemist lisaks ESFile ühe keskse vahendiga toetamaks samuti otsustamisel olevat sotsiaalpoliitika kava 2006–2010. Olenemata programmile PROGRESS antud üldisest positiivsest hinnangust sooviks komitee lisaks mõnedele üldistele märkustele ühenduse uue rahastamisvahendi kohta avaldada komisjoni teatise suhtes mõnes konkreetses punktis ka kahtlusi, mis komitee arvates vajavad edasisi selgitusi ja täpsustamist otsuse ettepanekus.

2.2 Programmi üldised eesmärgid

2.2.1 Lissaboni strateegia taustal kiidab komitee heaks, et ettepanek (ilma et see piiraks käimasolevat arutelu finantsperspektiivi 2007–2013 rõhuasetuste ja vormi kohta) toonitab selgelt ühenduse olemasolevate rahaliste vahendite säilitamise vajadust tööhõive ja sotsiaalvaldkonnas.

2.2.2 Kahtlemata võib ühenduse kõigi sotsiaal- ja tööhõive valdkonna rahaliste vahendite, mis on komisjoni otseses halduspädevuses, tihedamat koondamist ühte raamprogrammi käsitleda vastavate rahaliste vahendite tagamisena Lissaboni strateegia sotsiaalse mõõtme tugevdamiseks ja iseäranis ka panusena sotsiaalpoliitiliste valdkondade kooskõlastamisse sotsiaalpoliitika kava raames.

2.2.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on põhiosas nõus üldiste eesmärkidega, mis on sätestatud ettepaneku artiklis 2. Ent soovivat oleks, kui ka rahvusvahelise kogemuste vahetamise edendamist sotsiaalpoliitikas tegevate oluliste sidusrühmade vahel nimetataks selgelt eesmärgina, kuna tegemist on paljude potentsiaalsete programmide PROGRESS taotluse esitajate jaoks keskse lähtepunktiga nende osalemisel Euroopa Liidu projektides.

2.2.4 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee ei saa nimetatud kontekstis täielikult aru, miks käesoleva otsuse ettepaneku artikli 2 lõikes 4 viidatakse võrgustikuna edendamisele ainult "ELi tasandil". Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvates tuleks täiendada programmi PROGRESS üldeesmärkide loetelu tagamaks, et PROGRESSI abil edendatav vastastikune õppimine ei piirduks ainult ELi tasandil osalejatega, vaid hõlmaks ka piiriü-

lese kogemustevahetamise edendamist oluliste kahe- ja mitme-poolsel tasandil osalejate vahel üksikutes liikmesriikides. Lisaks sellele peab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vajalikuks nimetada artiklis 8 selgesõnaliselt eesmärgina ka "paremaid teadmisi iga diskrimineerimise vormi kohta".

2.3 Kooskõla ja vastastikune täiendus teiste poliitikavaldkondadega

2.3.1 Uut programmi tuleb vaadelda osana "ratsionaliseerimise algatusest", mida komisjon järgib alates 2003. aastast majandus- ja sotsiaalpoliitika valdkonnas ning eelkõige tööhõivepoliitikas. Kõnealusel taustal näib puudulikuks käesoleva otsuse ettepaneku artikkel 15, milles käsitletakse komisjoni ja liikmesriikide asjaomaseid mehhanisme ning tegevusi programmi PROGRESS kooskõlastamiseks Euroopa Liidu ja ühenduse teiste strateegiate, vahendite ning tegevustega, sest käsitletakse vaid ühte kitsast poliitikavaldkonda. Seoses meetmetega teadusuuringute, õiguse ja siseasjade, kultuuri, hariduse ja noorsoo valdkondades mainitakse küll olulisi tegevusvaldkondi, mis kahtlemata vajavad kooskõlastamist tööhõive, hariduse ja koolituse ning sotsiaalkindlustuse valdkondadega, siiski jäävad siinkohal täielikult välja muud valdkonnad, nt regionaal- ja ühtekuuluvuspoliitika.

2.3.2 Seevastu arvab komitee, et programm PROGRESS tuleks siduda ka teiste poliitikavaldkondadega, mis mõjutavad vähemalt samavõrd nii tööhõive olukorda kui ka üldpilti sotsiaalse kaasamise, võrdsete võimaluste jne alal. Kõnealuses seoses tuleks lisaks hariduse ja koolituse ning elukestva õppe prioriteetidele eelkõige mainida ka kooskõlastamist majandus-, finants- ja konkurentsipoliitika valdkonna strateegiate ja tegevustega, tagamaks, et nimetatud poliitikad ei ole Euroopa ega riiklikul tasandil vastuolus programmi üldiste eesmärkidega. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee soovib seetõttu teha vastava täienduse otsuse ettepaneku artikli 15 punktidesse 1 ja 2.

2.4 Finantsraamistik

2.4.1 Koos üldise finantsraamistikuga mahus 628,8 mln eurot ühenduse meetmete elluviimiseks seitsmeaastase programmi kestel määrab komisjon otsuse ettepaneku artiklis 17 kindlaks ka programmi üksikutele osadele eraldatava minimaalse protsendi koguvahenditest. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on seisukohal, et komisjoni teatise ei ole selgelt näidatud, milline on kogu programmi jaoks kalkuleeritud eelarvenumbrite suhe võrreldes olemasolevate tegevusprogrammide praeguse rahastamisega. Kõnealuses seoses pakusid eriti huvi käimasolevate tegevusprogrammide võrdlevad andmed, eelkõige hindamaks, kas inflatsiooni arengut arvestatakse adekvaatselt ning kuidas ja mil määral on eelarve koostamisel vastavalt arvestatud toimunud ja kavandatava laienemisega (25-liikmeline Euroopa Liit pluss Bulgaaria, Rumeenia). Selle kohta on komisjon siiani edastanud vaid mitteametlikku teavet.

2.4.2 Lissaboni strateegia vahehindamise taustal ja programmi sisulist ulatust arvestades seab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tõsise kahtluse alla komisjoni püüdluse eelarve *status quo* säilitamiseks PROGRESSi poliitikavaldkonnades. Komisjoni programmi PROGRESS seletuskirja 2. peatüki lõikes 3 viidatakse "piiratud rahastamisvahenditele", mis tuleks tagada sotsiaalpoliitika kava toetuseks. Komitee ei mõista sellist põhjendust, olles korduvalt tõdenud vajadust järgida finantsperspektiivi raames "ELi eelarve lissaboniseerumist", kuna igal juhul tuleb selgeks teha, et tagatakse piisav rahastamine nii Euroopa tööhõivestrateegia kui ka sotsiaalpoliitika kava eesmärkide saavutamiseks. (9) Seetõttu soovib Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tungivalt piisavate vahendite eraldamist programmi PROGRESS eelarveprojektile.

2.4.3 Lisaks sätestab artikkel 17 halduskulude ülempiiriks 2 % programmi PROGRESS vahendite kogumahust (s.o 12,6 mln eurot) ning 10 % kogumahust (s.o 62,9 mln eurot ehk ca 9,2 mln eurot aastas) iga-aastase "reservina", mida eraldab programmi osadele programmikomitee. Nii selge kui see Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee jaoks kõnealusel seoses ka on, et seitsmeaastase suunitlusega arenduskava vajab teatud paindlikkust, sama oluline tundub komiteele siiski ka rõhutada, et kõnealuste paindlike vahendite suuresti autonoomses juhtimises tuleb igal juhul täies ulatuses tagada läbipaistvus ning eriti liikmesriikide ja Euroopa Parlamendi kaasaraäkimisõigus.

2.4.4 Samuti on komitee seisukohal, et väljapakutud rahaliste vahendite jaotust programmi PROGRESS eri osade vahel tuleb veelgi täpsustada. Nii määratletakse näiteks artiklis 8 "sooline võrdõiguslikkus" ühena programmi PROGRESS temaatilistest osadest. Kõnealusel programmi osale eraldatakse finantsraamistikust (artikkel 17) siiski selgelt vähem vahendeid kui teistele eesmärkidele. Millega seda põhjendatakse? — Selgitus, vastavalt millele vähendati programmi PROGRESS eelarvet (52,7 mln euro võrra) Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi asutamiseks, ei tundu olevat veenev, muuhulgas seetõttu, et Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi volituste aeg, struktuur ja tööviis ei ole veel kindlaks määratud. Kõnealusel võrdõiguslikkuse ning naiste ja meeste võrdsete võimaluste poliitika alaste vahendite nappus ei ole komitee arvates põhjendatud, arvestades ka Lissabonis seatud eesmärgi naistöötajate osakaalu suhtes ning naiste ebasoodsat positsiooni tööturul ja sissetuleku alast diskrimineerimist ning võrdõiguslikkuse süvalaiendamist. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kutsus kõnealusel seoses üles mitte arvama Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudile eraldatud vahendeid maha programmi PROGRESS finantsraamistikust, nagu ilmselt on juhtunud käesoleva eelnõu puhul, vaid tagama sellele iseseisva rahastamise.

2.5 Ratsionaliseerimine komisjoni tasandil

2.5.1 Mis puudutab seatud ratsionaliseerimise ja lihtsustamise eesmärgi, tuleb sedastada, et komisjon jätkab oma alates

(9) Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee 9. veebruari 2005. aasta arvamus "Tööhõivepoliitika: EMSK roll laienemise järel ja Lissaboni protsessi perspektiivis" (raportöör: hr GREIF), punkt 6.8.

2003. aastast järgitavat algatust sotsiaalkaitse ja tööhõive "ratsionaliseerimiseks" nüüd ka toetustepoliitika valdkonnas. Komitee annab kõnealusel lihtsustamisele ja ratsionaliseerimisele põhimõtteliselt positiivse hinnangu, kui see on säästlik, väldib dubleerimist ning suurendab haldustehnilist selgust ja läbipaistvust.

2.5.2 Komitee sooviks kõnealusel seoses siiski juhtida tähelepanu mõnele raskusele, mis tekib selgelt määratletud eriprogrammide muutmisel üheks, võrreldamatult suuremaks ja võib-olla vähem hõlpsamini hallatavaks programmiks. Kas on kõnealusel uue programmi niigi suurt sisulist ulatust arvestades üldse võimalik ja mõistlik sätestada iga programmi jaoks sarnaseid eesmärgi? Kas eraldatud rahalised vahendid on piisavad? Igatahes tuleb võtta meetmeid, et halduse lihtsustamisega — arvestades sisulist ulatust — ei kaasneks vajalike rõhuasetuste kadumine programmi erinevates valdkonnades. Tuleb tagada, et väljakuulutatud halduse lihtsustamine ei tooks kaasa mitte ainult paremat programmikorraldust, vaid ka sihtrühmaga arvestava sobiva struktuuri.

2.6 Programmikomitee ja liikmesriikide roll

2.6.1 Komisjoni ettepaneku artikkel 13 sätestab, et komisjoni toetab programmi rakendamisel üks programmikomitee, mitte neli komiteed nagu seni (üks iga tegevusprogrammi kohta). Kõnealusel komitee koosseis peab olema vahelduv ja selle raames kogunevad riikide esindajad koosseisus, mis vastab käsitletavale teemale.

2.6.2 Tekib küsimus, kuidas peab komitee töötama ja milline peab olema selle koosseis, et kõigis viies programmiga hõlmatud valdkonnas oleks nõuetekohaselt ja sobiva tähtsusega jooksul tagatud üldiste ja erieesmärkide arvestamine. Kas ei too see kaasa tohutut lisahalduskulu ja eelkõige märkimisväärset ministritevahelise kooskõlastamise vajadust liikmesriikide tasandil? Mida tähendab see väikestele ja siinkohal eelkõige uutele liikmesriikidele? Üldiselt tuleks jälgida, et ratsionaliseerimine komisjoni tasandil ei põhjustaks haldusprobleeme liikmesriikidele ning et programmi haldamisel arvestataks piisavalt sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

2.6.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kinnitab, et ratsionaliseerimine ei tohi viia programmi rakendamisel selle kärpimiseni, eriti mis puudutab komitee programmi toetava töö läbipaistvust ja liikmesriikide mõju otsustusprotsessile ning projektide valikule. Komisjonipoolne haldamine, eesmärkide saavutamine, osalemine, aga ka seire ja järelmeetmed peavad olema tagatud igal juhul kvaliteetselt ja nõuetekohaselt.

2.7 Lihtsustamine lõppkasutajate jaoks ja juurdepääs programmile

2.7.1 Kavandatav ratsionaliseerimine peab komisjoni arvamusel kohaselt suurendama vahendite välismõju, selgust ja kooskõla ning olema seega kasulik eelkõige lõppkasutajale. Standarditud menetlused ja harmoneeritud rakendussätted peavad lihtsustama potentsiaalsel abisaajal rahastamise taotlemist uue programmi eri osadest. Nii peab lõppkasutajatel olema juurdepääs koondmenetluse süsteemile ("one-stop-shop"), mis muuhulgas on oluline juhul, kui projekt on suunatud programmi mitme osa eesmärkide saavutamisele.

2.7.2 Ratsionaliseerimise ja vahendite parema jaotamise kohta esitatud arvukate ideede puhul on siiski raske konkreetseid rakendussätteid tundmata hinnata, mil määral mõlemad kokku sobivad: (a) laiem, tsentraliseeritud programmi struktuur; (b) väikeste kuludega tõhus haldus kõigil tasanditel (komisjon, liikmesriigid, projekti elluvijad); (c) aruandlus- ja finantstehnoloogilised nõuded; (d) kõigi sihtrühmade võimalikult otsene ja avatud juurdepääs programmile. Siinkohal on tarvis rakendussätetega arvestavat aktiivset strateegiat ületamiseks eeldatavaid konflikte eesmärkide vahel. Uue programmi edu sõltub sellestki, kas väljakuulutatud lihtsustamine kajastub ka kasutajate tasandil. Komitee arvates sõltub seepärast suuresti vastuvõetavatest rakendussätetest (eelkõige koondmenetluse süsteemist), kas püstitatud lihtsustamise ja ratsionaliseerimise eesmärgid kui "lisaväärtus kasutajale" on saavutatavad ka tegelikkuses.

2.7.3 Ühenduse vahendite kasutamise "kodanikulähedust" tuleb mõista eelkõige selle järgi, kui võrd lihtsustatakse informeeritud taotlejatele juurdepääsu programmile ja projektidele ning kui võrd on võimalik vähendada kitsendusi projektile juurdepääsule. Pidades silmas programmi uut suurusjärku, kogemusi teiste tegevusprogrammide ja ühenduse algatustega ning praegusi kogemusi komisjoni uute finantssätetega ilmneb vajadus võtta asjakohaseid meetmeid, et rakendussätted ei mõjuku takistavalt niinimetatud "väiketaotlejatele". Seepärast tekib küsimus, milliseid "kompenseerivaid" meetmeid saab kõnealuses seoses võtta, et programm PROGRESS jääks hoolimata kasvavatest haldusnõuetest (nt pangagarantiide esitamine, maksejõulisuse kontrollimine, auditeerimine) ka projektispetsialistide ja suure (raamatupidamise) infrastruktuurita kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks mitte ainult kasulikuks, vaid ka atraktiivseks ja kättesaadavaks?

2.8 Koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonidega

2.8.1 Artikli 9 punktis 2 ("Meetmete liigid") esitatakse liigi "Vastastikune õppimine, teadlikkuse ja levitamise seonduvad meetmed" all järgmised kohustused: meetmed peaksid "hõlmama ELi suuremal määral, olema "sobilikul ulatusel", et tagada "tõeline ELi lisaväärtus" — ning piiritletakse ka vastutavad organid: "siseriiklikud asutused või nende allüksused jne". Mainitud kriteeriumid ei ole täpsed ja jätaavad palju tõlgendamisruumi. Seetõttu soovib komitee tagada, et kõnealuste kriteeriumide rangemal kohaldamisel pakkumiskutsete/ taot-

luste esitamise puhul ei kitseneks taotlejate ring teatud sihtrühmade ja osalejatele.

2.8.2 Otsuse ettepaneku artikli 2 punktis 5 mainitakse programmi PROGRESS üldise eesmärgina "sidusrühmade ja üldsuse teadlikkuse tõstmist ELi strateegiast". See õnnestub vaid siis, kui kõik sotsiaalpoliitika programmiga hõlmatud valdkondades osalejad nii Euroopa kui siseriiklikul ja kohalikul tasandil, saavad ka edaspidi oma tegevust arendada. Komitee kiidab kõnealuses seoses lihtsustamise ja ratsionaliseerimise heaks eelkõige siis, kui see hõlbustab ka kõigi "sidusrühmade", eelkõige sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide juurdepääsu ning ei kitsenda juurdepääsu ühenduse vahenditele.

2.8.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tunneb kõnealuses seoses muret, et programmile PROGRESS juurdepääsu omavate osalejate loetelus on valitusväliste organisatsioonide juurdepääs piirdunud ELi tasandil organiseerunud valitusväliste organisatsioonidega. Artiklis 10 ("Programmisis osalemine") ei mainita riiklikul tasandil organiseerunud valitusväliste organisatsioonide. Komitee on veendunud, et kuigi ELi tasandil organiseerunud osalejal on oluline roll, toimub tõeline kogemuste vahetamine, võrgustike moodustamine, parimate lahenduste tuvastamine ja levitamine ning vastastikune õppimine siiski eelkõige organisatsioonide vahel, millel on asjaomases valdkonnas kogemusi ning mis tegutsevad riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil. Komitee on seisukohal, et piirülesed tegevused ja kogemustevahetuse tagamine Euroopa Liidu raames on kõnealuses seoses sama oluline kui asjaomaste organisatsioonide ametlik organiseerumine Euroopa tasandil. Seepärast soovib komitee sõnastada komisjoni ettepaneku teksti ümber ja määratleda programmile juurdepääsu omavad sidusrühmad lihtsalt kui Euroopa tasandil tegutsevad valitusvälised organisatsioonid.

2.8.4 Komitee soovib seetõttu teha otsuse ettepaneku artiklites 2, 9 ja 10 vastavad täpsustused ja kooskõlastused komisjoni nimetatud vastava kõrgema eesmärgi, nimelt koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonidega, tagamiseks.

3. Kokkuvõte

3.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee kiidab üldiselt heaks käesoleva komisjoni ettepaneku programmi PROGRESS kohta ajavahemikuks 2007–2013 ja osutab kõnealusele algatusele suurt tähelepanu eelkõige praeguste panuste Lissaboni vahekokkuvõttesse taustal. Kõnealuse raamprogrammi puhul on tegemist ühega sotsiaalpoliitika ja tööhõive valdkonna kesksetest rahastamisvahenditest, mis ületab äsja vastuvõetud sotsiaalpoliitika kava perioodiks 2006–2010. Juba ainuüksi sellest tulenevate pikaajaliste tagajärgede tõttu väljendab komitee kõhklusi komisjoni teatise mõne konkreetse punkti suhtes, mis vajaksid otsuse eelnõus edasist selgitamist ja täpsustamist.

3.2 Siinkohal on eelkõige tegemist kaalutlustega järgmistes punktides: a) kooskõla ühenduse teiste poliitikavaldkondadega, b) eelarvevahendid ja nende jaotus, c) laiem kättesaadavus ja suurem kasulikkus lõppkasutajatele hoolimata ratsionaliseerimisest komisjoni tasandil, d) läbipaistvus ja osalus programmikoormites, e) kodanikuühiskonna kaasamine.

3.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee loodab seoses Lissaboni — eriti finantsraamistikuga seotud — eesmärkide saavutamise, et kõnealuste punktide kohta esitatud kaalutlusi võetakse arvesse edasistes otsustes programmi PROGRESS kohta.

Brüssel, 6. aprill 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: nõukogu ja Euroopa Parlamendi soovitus edasise Euroopa koostöö kohta kõrghariduse kvaliteedi tagamisel”

KOM(2004) 642 (lõplik) — 2004/0239 (COD)

(2005/C 255/14)

Tulenevalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklist 262 otsustas nõukogu 20. jaanuaril 2005 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega ülalmainitud teemal.

Töehõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon, millele tehti ülesandeks komitee asjaomase töö ettevalmistamine, võttis oma arvamuse vastu 15. märtsil 2005. Raportöör oli hr SOARES.

Oma 416. täiskogu istungil, mis toimus 6.–7. aprillil 2005 (6. aprilli istungil) võttis Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vastu järgmise arvamuse 144 poolt- ja 2 vastuhäälega, erapooletuks jäi 6.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 149 lõikes 1 on sätestatud, et ühendus aitab kaasa kvaliteetse hariduse arendamisele, soodustades koostööd liikmesriikide vahel ning vajaduse korral toetades ja täiendades nende tegevust, samal ajal täiel määral austades liikmesriikide vastutust õpetuse sisu ja haridussüsteemide korralduse eest ning liikmesriikide kultuurilist ja keelelist mitmekesisust.

1.2 24. septembril 1998 kiitis ministrite nõukogu heaks soovitus Euroopa koostöö kohta kõrghariduse kvaliteedi tagamisel, milles kutsuti liikmesriike toetama või looma kvaliteeditagamissüsteeme ning soodustama kõrgkoolide ja pädevate asutuste koostööd ja kogemuste vahetamist. Komisjoni ülesanne oleks sellise koostöö toetamine ja aruande esitamine soovitusel eesmärkide elluviimise kohta Euroopa ja liikmesriikide tasandil.

1.3 Komisjoni esitatud aruanne⁽¹⁾ näitab, et kvaliteeditagamissüsteemide loomisest ja koostöö edendamisel on tehtud suuri edusamme. Siiski rõhutatakse aruandes, et sellest veel ei piisa ja märgitakse, et on vaja laiaulatuslikumaid meetmeid Euroopa kõrghariduse paremaks ning Euroopa inimestele ning teiste maailmajagude üliõpilastele ja teadlastele läbipaistvamaks ja usaldusväärsemaks muutmiseks.

1.4 2003. aasta septembris kohtusid Euroopa haridusministrid Bologna protsessi raames Berliinis, et tegeleda Euroopa kõrgharidusruumi loomisega. Kohtumise käigus jõuti järeldusele, et kvaliteeditagamissüsteemid, mis põhinevad teatud põhijoontel — nagu programmide või institutsioonide hindamine sisehindamise ja väliskontrolli, üliõpilaste osalemise, tulemuste avaldamise ja rahvusvahelise osalemise abil — olid üldiselt rakendatud kõigis liikmesriikides.

⁽¹⁾ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele (KOM) 620 (lõplik), 30.9.2004.